

Intellectual Property Rights Framework for Data Transfer in Management Information Systems: A Systematic Review

Hanieh, Mirzaie¹, Mahshid Eltemasi², Saeed Habiba³

Abstract

Purpose: This study aims to identify the appropriate intellectual property legal framework for data transfer in management information systems (MIS) and analyze related intellectual property rights. Given the digital transformation and the importance of data as strategic assets, the need to develop a comprehensive framework for the safe and legal transfer of data in organizations is increasingly felt.

Method: This research is of an applied-developmental type with a qualitative approach and a systematic literature review method was used to collect data. After searching in reputable databases such as ScienceDirect, IEEE, ProQuest, Irandoc and ISC with relevant keywords, then based on the systematic review steps and the elimination of irrelevant items in three stages of studying the title, abstract and full text, 23 texts (books, articles and reports) were selected and analyzed based on precise criteria (the presence of keywords in the title, main keywords in the text, and language restrictions). Qualitative content analysis was conducted using the summary and coding method, with a coefficient of agreement between coders (Krippendorff alpha) of 0.88.

Findings: The legal framework for data transfer in MIS includes five main dimensions: privacy laws, data security laws, data sharing laws, cross-border data transfer laws, and accountability and responsibility laws. Also, five related intellectual property rights components were identified: copyright, patent, trademark, design, and trade secret.

Conclusion: This study shows that effective data transfer management in MIS requires simultaneous attention to legal, security, and technical dimensions. The proposed framework can help organizations design data transfer policies, reduce legal risks, and improve intellectual property protection. Given the dynamism of digital technologies, continuous updating of this framework and education of stakeholders (managers, IT professionals, and regulators) are essential. It is recommended that organizations take practical steps to comply with this framework by developing specific guidelines and conducting periodic audits.

Article Type: Research Article

Article history:

Received: 13 Aug. 2025

Revised: 22 Oct. 2025

Accepted: 17 Nov. 2025

Available online: 12 May 2026

1. Ph.D. Student in Information Retrieval, Kish Campus, University of Tehran, Tehran, Iran; h.mirzaie@ut.ac.ir

2. Assistant professor, Information Science & Knowledge Management, University of Tehran, Tehran, Iran; (Corresponding Author) eltemasi@ut.ac.ir

3. Professor, Department of Private and Islamic Law, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, Tehran, Iran; habiba@ut.ac.ir

Keywords

Intellectual property rights, data transfer, management information systems, privacy protection, legal framework

Citation: Mirzaie, H., Eltemasi, M. and Habiba, S. (2026). Intellectual Property Rights Framework for Data Transfer in Management Information Systems: A Systematic Review. *Librarianship and Information Organization Studies*, 37(1), 211-234.

Doi: 10.30484/nastinfo.2026.3887.2352

Publisher: National Library and Archives of I.R. of Iran
© The Author(s).

Introduction

In the digital age, Management Information Systems (MIS) have become fundamental pillars of organizational and societal transformation, crucial for enhancing decision-making, productivity, and internal and external interactions. As data evolves into a strategic asset of immense value, its transfer within and between organizations via MIS presents unprecedented legal and security challenges. Central among these is the protection of Intellectual Property Rights (IPR), which are now recognized as critical intangible assets driving economic and technological development. The intersection of data flow and intellectual property in MIS creates a complex landscape where issues of privacy, security, and proprietary innovation converge. Existing literature often addresses either the technical implementation of MIS or the theoretical aspects of IPR in isolation, leaving a significant gap concerning the specific legal frameworks governing data transfer while safeguarding intellectual property. This gap is particularly evident in contexts requiring a harmonized approach to legal, security, and technical dimensions. Therefore, this study aims to systematically identify and synthesize a comprehensive legal and IPR framework tailored for data transfer within MIS, addressing this critical research void and providing actionable insights for organizations navigating the digital economy.

Purpose

The primary objective of this applied-developmental research is to identify a suitable intellectual property legal framework for data transfer in Management Information Systems (MIS) and to analyze the related intellectual property rights. The study is driven by the pressing need for organizations to establish secure and lawful data transfer protocols in an era of rapid digital transformation. It seeks to answer two fundamental research questions: First, what is the possible legal framework for data transfer in MIS? Second, what are the intellectual property rights associated with data transfer in these systems? By addressing these questions, the research aims to provide a structured guideline that helps organizations design effective data transfer policies, mitigate legal risks, and enhance the protection of their intellectual assets. The ultimate goal is to bridge the gap between theory and practice, offering a roadmap for managers, IT professionals, and policymakers to foster innovation and productivity while ensuring legal compliance and robust IPR protection.

Method

This research adopts a qualitative approach, utilizing a systematic literature review methodology for data collection. The process began with a comprehensive search across reputable international and domestic databases, including ScienceDirect, IEEE, ProQuest, IranDoc, and ISC. The search was conducted using a defined set of keywords such as "Intellectual Property Rights," "Data Transfer," "Management Information Systems," "Privacy Protection," and "Legal Framework." The initial search yielded 138 texts, including scientific reports, theses, articles, and books. These were then subjected to a rigorous, multi-stage filtering process based on precise inclusion criteria: the presence of keywords in the title, the inclusion of main keywords in the text, and language restrictions (English or Persian). This process involved screening titles, abstracts, and finally, the full texts, resulting in the selection of 23 primary texts for in-depth analysis. A qualitative content analysis was performed using a summary and coding method. To ensure reliability, the coding process was repeated by an external specialist, and the inter-coder agreement was calculated using Krippendorff's alpha, yielding a high coefficient of 0.88, which confirms the consistency and trustworthiness of the analysis.

Findings

The systematic analysis revealed a multi-faceted framework essential for governing data transfer in MIS. The findings are structured into two primary areas: the legal dimensions of data transfer and the components of intellectual property rights involved.

- 1. Legal Framework for Data Transfer:** The study identified five key legal dimensions that constitute the foundational framework for data transfer in MIS:

Privacy Protection Laws: These laws, such as the EU's General Data Protection Regulation (GDPR), ensure the confidentiality of personal information and impose restrictions on data access and processing.

Data Security Laws: This dimension encompasses standards and regulations, like the NIST cybersecurity framework in the United States, which mandate the implementation of measures for the secure and confidential transmission of information.

Data Sharing Laws: These govern the exchange of data between organizations, with specific applications in sectors like healthcare, outlining the conditions and limitations for such sharing.

Cross-Border Data Transfer Laws: These address the legal restrictions and requirements for transferring citizen data across national borders, a critical issue in globalized operations.

Accountability and Liability Laws: This dimension defines the responsibilities and penalties for entities involved in data breaches or other violations of data transfer regulations.

2. Intellectual Property Rights Components: The research delineated five main components of IPR that are directly relevant to data and innovations within MIS:

Copyright: Protects data compilations, software code, and associated documentation under national and international laws like the Berne Convention.

Patent Rights: Safeguards technical inventions and novel innovations in the design and implementation of MIS components.

Trademark Rights: Secures brand-related elements such as names, logos, and symbols associated with information systems, fostering brand identity and trust.

Design Rights: Covers the protection of the visual and functional design aspects of system interfaces and hardware.

Trade Secrets: Protects strategic, non-public technical and business information embedded within MIS from unauthorized disclosure.

The findings underscore that data and systems within MIS can simultaneously fall under multiple, overlapping legal and IPR regimes, necessitating a holistic and integrated management approach.

Conclusion: This study concludes that effective management of data transfer in Management Information Systems requires a synergistic focus on legal, security, and technical dimensions. The proposed five-dimensional legal framework, coupled with the five-component IPR structure, provides a comprehensive blueprint for organizations and policymakers. This integrated approach is vital for designing robust data transfer policies, reducing legal exposure, and maximizing the value of intellectual property assets. The research highlights that a strong legal framework is ineffective without robust security controls (e.g., encryption, access management), and advanced technological implementations are risky without strict adherence to legal mandates. Therefore, continuous dialogue between legal, IT, and cybersecurity units within an organization is imperative. Given the dynamic nature of digital technologies, the proposed framework is not static; it requires periodic updates and stakeholder education to remain relevant. Practical recommendations derived from the findings include

developing organization-specific IPR policies for MIS, conducting regular staff training on data protection and IPR, and implementing periodic audits to ensure compliance. This study contributes to both theoretical and practical domains by offering a systematic, interdisciplinary framework that can guide future research and inform the development of agile legal systems suited for the digital era.

Intellectual Property Rights Framework Related to Management Information Systems Data Transfer

Extracted Component (Final Component)	Component Present in Text (Initial Concept)	Text
Copyright	Protection of intellectual property rights for data, software, and documentation related to information systems, including laws such as national and international copyright laws like the U.S. Copyright Act and the Berne Convention.	O'Sullivan, M. J. (2000). International copyright: protection for copyright holders in the Internet age. <i>NY Int'l L. Rev.</i> , 13, 1. Leaffer, M. A. (2019). <i>Understanding copyright law</i> . Carolina Academic Press. Fiesler, C., Feuston, J. L., & Bruckman, A. S. (2015, February). Understanding copyright law in online creative communities. In <i>Proceedings of the 18th ACM conference on computer supported cooperative work & social computing</i> (pp. 116-129).
Patent	Protection of inventions and technical innovations in the design and implementation of information systems is important.	Ailia, M. J., Thakur, N., Abdul-Ghafar, J., Jung, C. K., Yim, K., & Chong, Y. (2022). Current trend of artificial intelligence patents in digital pathology: a systematic evaluation of the patent landscape. <i>Cancers</i> , 14(10), 2400. Benjamins, S., Dhunnoo, P., Görög, M., & Mesko, B. (2023). Forecasting artificial intelligence trends in health care: systematic international patent analysis. <i>JMIR AI</i> , 2(1), e47283. Czarnacka-Chrobot, B. (2009). Standardization of software size measurement. In <i>Internet–Technical Development and Applications</i> (pp. 149-156). Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.
Trademark	Protection of names,	In, S. (2002). Death of a trademark:

Extracted Component (Final Component)	Component Present in Text (Initial Concept)	Text
	signs, and trademarks related to information systems encourages their inclination to transfer data.	<p>genericide in the digital age. <i>Rev. Litig.</i>, 21, 159.</p> <p>Locke, S. D. (2017). Trade Dress in the Age of E-Commerce: The Challenge of Protecting the "Look and Feel" of Websites and Mobile Apps. <i>Alb. LJ Sci. & Tech.</i>, 27, 213.</p> <p>Krob, N. J. (2015). Protecting Business in the Digital Age: A New Perspective on Trademark Law and Keyword Advertising. <i>Drake L. Rev.</i>, 63, 947.</p> <p>Ginsburg, J. C., Litman, J., & Kevlin, M. L. (2001). <i>Trademark and unfair competition law: cases and materials</i> (p. 689). Foundation Press.</p>
Design Right	National design registration laws, such as the UK's Registered Designs Act, emphasize the protection of the designs and appearance of information systems.	Jensen, T. E., Birckbak, A., Madsen, A. K., & Munk, A. K. (2021). Participatory Data Design: Acting in a digital world. In <i>Making & Doing: Activating STS through Knowledge Expression and Travel</i> (pp. 117-136). MIT press.
Trade Secrets	National laws for the protection of trade secrets, such as the U.S. Defend Trade Secrets Act, are among intellectual property laws.	Ettredge, M., Guo, F., & Li, Y. (2018). Trade secrets and cyber security breaches. <i>Journal of Accounting and Public Policy</i> , 37(6), 564-585.

Acknowledgements

The authors consider it their duty to sincerely thank the referees, the editor, the experts, and the editorial team of the journal for their support and guidance in improving this manuscript.

Funding

This manuscript was not financially supported.

Conflict of Interest

The authors declare that there is no conflict of interest.

مرور نظام‌مند چهارچوب حقوق مالکیت فکری انتقال داده برای

نظام‌های اطلاعات مدیریت

هانیه میرزایی^۱ | مهشید التماسی^۲ | سعید حبیبی^۳

چکیده

هدف: این پژوهش با هدف شناسایی چهارچوب حقوقی مالکیت فکری برای انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت انجام شده است. با توجه به تحولات دیجیتال و اهمیت داده‌ها به‌عنوان دارایی‌های راهبردی، نیاز به تدوین چهارچوبی جامع برای انتقال ایمن و قانونی داده‌ها در سازمان‌ها بیش‌ازپیش احساس می‌شود.

روش: پژوهش کنونی از نوع کاربردی-توسعه‌ای با رویکرد کیفی است و از روش مرور نظام‌مند متون برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است. پس از جستجو در پایگاه‌های معتبری مانند ProQuest, IEEE, ScienceDirect, ISC و ایرنداک با کلیدواژه‌های مرتبط، سپس براساس گام‌های مرور نظام‌مند و حذف موارد غیرمرتبط طی سه مرحله مطالعه عنوان، چکیده و متن کامل ۲۳ متن (کتاب، مقاله و گزارش) براساس معیارهای دقیق (وجود کلیدواژه‌ها در عنوان، کلیدواژه‌های اصلی متن، و محدودیت زبانی) انتخاب و تحلیل شدند. تحلیل محتوای کیفی با استفاده از روش تلخیصی و کدگذاری انجام شد که ضریب توافق کدگذاران (آلفای کریپندورف) ۰/۸۸ بود.

یافته‌ها: چهارچوب حقوقی انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت شامل پنج بُعد اصلی است: قوانین حریم خصوصی، قوانین امنیت داده‌ها، قوانین اشتراک‌گذاری داده‌ها، قوانین انتقال فرامرزی داده، قوانین پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری. همچنین، پنج مؤلفه حقوق مالکیت فکری مرتبط شناسایی شد: حق تکثیر، حق اختراع، حق عنوان تجاری، حق طراحی، اسرار تجاری.

نتیجه‌گیری: این پژوهش نشان می‌دهد که مدیریت مؤثر انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت نیازمند توجه هم‌زمان به ابعاد حقوقی، امنیتی و فنی است. چهارچوب پیشنهادی می‌تواند به سازمان‌ها در طراحی سیاست‌های انتقال داده، کاهش ریسک‌های قانونی و بهبود حفاظت از مالکیت فکری کمک کند. با توجه به پویایی فناوری‌های دیجیتال، به‌روزرسانی مستمر این چهارچوب و آموزش ذی‌نفعان (مدیران، متخصصان فناوری اطلاعات و قانون‌گذاران) ضروری است. پیشنهاد می‌شود سازمان‌ها با تدوین دستورالعمل‌های اختصاصی و اجرای ممیزی‌های دوره‌ای، گام‌های عملی برای انطباق با این چهارچوب بردارند.

۱. دانشجوی دکتری بازیابی اطلاعات،
پردیس بین‌المللی کیش دانشگاه
تهران، تهران، ایران؛
h.mirzaie@ut.ac.ir

۲. استادیار علم اطلاعات و مدیریت دانش،
دانشگاه تهران، تهران، ایران؛ (نویسنده
مسئول)
eltemasi@ut.ac.ir

۳. استاد حقوق خصوصی، دانشگاه تهران،
تهران، ایران؛
habiba@ut.ac.ir

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۲۲

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۷/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۲۶

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۲/۲۲

فصلنامه مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۳۷ (۱)، بهار ۱۴۰۵

ناشر: سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران
© نویسندگان

کلیدواژه‌ها

حقوق مالکیت فکری، انتقال داده، سیستم‌های اطلاعات مدیریت، حفاظت از
حریم خصوصی، چهارچوب قانونی

استناد: میرزایی، هانیه، التماسی، مهشید، و حبیبی، سعید (۱۴۰۵). مرور نظام‌مند چهارچوب حقوق مالکیت فکری انتقال داده برای نظام‌های اطلاعات مدیریت. *مطالعات کتابداری و سازماندهی اطلاعات*، ۳۷ (۱)، ۲۱۱-۲۳۴.

مقدمه

در عصر دیجیتال، فناوری اطلاعات و سیستم‌های اطلاعات مدیریت^۱ به‌عنوان ستون‌های اصلی تحولات سازمانی و اجتماعی عمل می‌کنند. این سیستم‌ها با بهبود فرآیندهای تصمیم‌گیری، افزایش بهره‌وری و تسهیل تعاملات درونی و بیرونی، نقش حیاتی در سازمان‌ها ایفا می‌کنند (سلیمانی پورلک و همکاران، ۱۴۰۱). با این حال، پیچیدگی فزاینده این فناوری‌ها، چالش‌های حقوقی بی‌سابقه‌ای را به وجود آورده که نیازمند توجه ویژه است.

نخستین و مهم‌ترین این چالش‌ها، حفاظت از داده‌ها و حریم خصوصی است (Nicho & Cusack, 2007). با گسترش سیستم‌های اطلاعاتی، سازمان‌ها حجم عظیمی از داده‌های شخصی را جمع‌آوری می‌کنند که عدم‌رعایت مقرراتی مانند «قانون حمایت از داده‌های ایران (۱۴۰۰)» یا «مقررات عمومی حفاظت از داده‌های اروپا»^۲ می‌تواند منجر به جریمه‌های سنگین شود (Gupta et al., 2017). هم‌زمان، تهدیدات سایبری مانند هک، باج‌افزار و فیشینگ، ضرورت تدوین قوانین جامع امنیت سایبری را پررنگ کرده‌اند (Fritsch & Abie, 2008). اسنادی چون «قانون جرایم رایانه‌ای ایران (۱۳۸۸)» و «کنوانسیون بوداپست (۲۰۰۱)» به تعریف و مجازات این جرایم پرداخته‌اند. ابعاد این تهدیدات تا حدی است که براساس آمار اینترنت، تنها در سال ۲۰۲۲، جرایم سایبری خسارتی بالغ بر ۶ تریلیون دلار به اقتصاد جهانی وارد کرده‌اند که لزوم سرمایه‌گذاری در امنیت سایبری و انطباق حقوقی را آشکار می‌سازد. از سوی دیگر، با ارزش‌گذاری روزافزون داده‌ها و اطلاعات، مالکیت فکری به‌عنوان یکی

^۱ MIS

^۲ General Data Protection Regulation (GDPR)

از مهم‌ترین دارایی‌های نامشهود سازمان‌ها و ابزاری کلیدی در توسعه اقتصادی شناخته شده است (زاهدی و چاوشی لاهرود، ۱۴۰۱). در فضای دیجیتال، حفاظت از مالکیت فکری مرتبط با داده‌ها و نرم‌افزارها از طریق قوانین کپی‌رایت و حق اختراع، موضوعی حیاتی است تا از بروز دعاوی قضایی جلوگیری شود (Peslak, 2006). در این زمینه، سیستم‌های اطلاعات مدیریت که به‌عنوان ابزاری راهبردی در تصمیم‌گیری‌های کلان سازمانی عمل می‌کنند (شریفی و همکاران، ۱۴۰۰)، با چالش مهم حفظ حقوق مالکیت فکری پدیدآورندگان داده‌ها و اطلاعاتی که تولید و پردازش می‌کنند، مواجه هستند.

افزون بر این، اخلاق اطلاعاتی به موضوعی کلیدی بدل شده است؛ پدیده‌هایی چون سوگیری الگوریتمی در سیستم‌های استخدام هوش مصنوعی یا نظارت گسترده دولتی (مانند پروژه اسنودن در ۲۰۱۳) نمونه‌هایی از چالش‌های اخلاقی - حقوقی این حوزه هستند (Peslak, 2006). در نهایت، گاهی قوانین موجود، مانند مقررات حفاظت از حریم خصوصی، با قوانین اشتراک‌گذاری داده‌ها در تضاد قرار می‌گیرند که این امر لزوم تدوین چهارچوب‌های حقوقی جامع و هماهنگ را آشکار می‌سازد (Hussain, 2021).

در ایران، اگرچه مباحث مرتبط با حقوق مالکیت فکری و لزوم ارتقای علم و فناوری‌های نوین سابقه‌ای طولانی دارد (پیلوار، ۱۴۰۰)، اما هنوز چالش‌های قابل توجهی در زمینه حفاظت از این حقوق در سیستم‌های اطلاعات مدیریت وجود دارد. بنابراین، این پژوهش به دنبال تدوین چهارچوب حقوق مالکیت فکری انتقال داده در نظام‌های اطلاعات مدیریت به‌عنوان یکی از ارکان اصلی تحول دیجیتال در سازمان‌ها است. از سوی دیگر، حق انتقال داده^۱ طبق ماده ۲۰ مقررات عمومی حفاظت داده اروپا تعریف شده و به افراد اجازه می‌دهد داده‌های شخصی‌ای را که خود به هر سامانه‌ای ارائه کرده‌اند، در قالبی ساختاریافته و قابل خواندن توسط ماشین دریافت یا به ارائه‌دهنده‌ای دیگر منتقل کنند. این حق با هدف تقویت کنترل فرد بر داده‌ها، کاهش انحصار اطلاعات و تسهیل رقابت در سیستم‌های اطلاعات مدیریت ایجاد شده است. مطابق راهنمای نهادهای تنظیم‌گر، تنها داده‌های «ارائه‌شده توسط کاربر» و پردازش‌شده بر مبنای رضایت یا قرارداد مشمول این حق‌اند، درحالی‌که داده‌های استنتاجی معمولاً شامل نمی‌شوند، همچنین اجرای این حق نباید حقوق یا آزادی‌های سایر افراد را نقض کند

¹ data portability

(EDPB, 2016).

با توجه به اهمیت این موضوع، این پژوهش به دنبال پاسخگویی به دو پرسش اصلی زیر است:

۱. چهارچوب حقوقی ممکن برای انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت چگونه است؟
 ۲. حقوق مالکیت فکری مرتبط با انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت کدام‌اند؟
- با توجه به اینکه حقوق مالکیت فکری ابعاد گسترده‌ای دارد، بنابراین در پرسش اول کلیت انتقال داده مدنظر بوده و هرآنچه ابعاد حقوقی برای (در راستای) انتقال داده در نظام‌های اطلاعات مدیریت مورد نظر هستند در این پرسش مدنظر است، اما در پرسش دوم تنها آن بخشی از حقوق مالکیت فکری مدنظر است که مرتبط با انتقال داده در نظام‌های اطلاعات مدیریت هستند. هدف اصلی این پژوهش، شناسایی چهارچوب حقوقی ممکن برای انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت و ارائه راهکارهایی برای بهبود این فرآیند، با حفظ حقوق مالکیت فکری و ارتقای نوآوری و بهره‌وری در سازمان‌ها است. در نهایت، این پژوهش با ارائه پیشنهادها کاربردی، به دنبال کمک به مدیران، کارکنان، متخصصان فناوری اطلاعات و قانون‌گذاران در جهت تدوین و اجرای سیاست‌های مؤثر در این حوزه است.

پیشینه پژوهش

در دهه‌های اخیر، موضوع حقوق مالکیت فکری و نقش آن در توسعه اقتصادی و فناوری، مورد توجه بسیاری از پژوهشگران و سیاست‌گذاران قرار گرفته است. پژوهش‌های متعددی در این حوزه انجام شده‌اند که هر یک به جنبه‌های مختلفی از مالکیت فکری و تأثیر آن بر سیستم‌های اطلاعات مدیریت پرداخته‌اند.

حاجی‌محمد و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی به بررسی نقش حقوق مالکیت فکری در توسعه اقتصادی پرداخته‌اند. این پژوهش نشان می‌دهد که حقوق مالکیت فکری از طریق انتقال فناوری، رونق تجاری - اقتصادی و شناسایی گزینه‌های مناسب برای همگامی با اقتصاد جهانی، تأثیر قابل توجهی بر توسعه اقتصادی دارد.

سهیلی و خاصه (۱۴۰۳) در پژوهشی با عنوان «تحلیلی بر پژوهش‌های حقوق مالکیت فکری در موسسه استنادی و پایش علم و فناوری جهان اسلام» نشان دادند که ساختار مفهومی حقوق مالکیت فکری در ایران از ۱۲ خوشه تشکیل شده است. حق مؤلف، موافقت‌نامه تریپس، فن‌سنجی، نشانه جغرافیایی، حقوق مالکیت ادبی و هنری، مقایسه تطبیقی مالکیت

فکری در حقوق ایران و آمریکا، حقوق مالکیت صنعتی تنوع زیستی و دانش سنتی، حقوق مالکیت فکری، ابعاد حقوقی و کیفی مالکیت فکری، حمایت از نرم‌افزارهای رایانه‌ای و سرمایه فکری و اجزاء آن. همان‌طور که اشاره شد این پژوهش از ساختار مفهومی حقوق مالکیت فکری در ایران، چهارچوب تحلیلی ارزشمندی برای بررسی ابعاد حقوقی ارائه می‌دهد، اما این تحلیل به‌طور خاص بر انتقال داده در سیستم‌های اطلاعاتی متمرکز نیست.

رجبی (۱۴۰۴) در پژوهشی به مطالعه تطبیقی حقوق مالکیت فکری پایگاه‌های اطلاعاتی پرداخته است، وی با مطالعه حقوق ایران و جهان نشان داده است که در حقوق برخی کشورها، مطابق آرای مهم قضایی، حمایت فاقد خلاقیت نفی شده است و برخی دیگر، آن را به رسمیت شناخته و از شکل پایگاه داده حمایت کرده‌اند. در حقوق ایران، در قالب قوانین موضوعه، صرفاً به حمایت از پایگاه داده تصریح شده، اما شیوه حمایت از آن نامشخص است. پژوهش رجبی، بیشترین ارتباط را با هدف پژوهش حاضر دارد و به‌خوبی خلأهای نظام حقوقی ایران در حمایت از داده‌ها را نشان می‌دهد. باین‌حال، حتی این پژوهش نیز نتوانسته است چهارچوبی نظام‌مند برای انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت ارائه کند.

یاس^۱ و همکاران (۲۰۲۴) در پژوهشی که در امارات متحده عربی انجام شد، به بررسی تأثیر حقوق مالکیت فکری و محیط کار بر امنیت اطلاعات پرداختند. این پژوهش نشان داد که چهارچوب‌های قانونی و نظارتی نقش کلیدی در تقویت شیوه‌های امنیت اطلاعات ایفا می‌کنند. یاس و همکاران در پژوهش خود اگرچه به‌خوبی نشان داده‌اند که چهارچوب‌های قانونی و نظارتی می‌توانند شیوه‌های امنیت اطلاعات را تقویت کنند، اما تمرکز اصلی آن بر رابطه بین حقوق مالکیت فکری و امنیت اطلاعات بوده و به‌طور خاص به سازوکارهای حقوقی انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت نپرداخته است. این پژوهش گرچه اهمیت محیط حقوقی را در امنیت اطلاعات برجسته می‌کند، اما فاقد تحلیل جامعی درباره چگونگی طراحی چهارچوبی نظام‌مند برای تسهیل انتقال داده‌ها در محیط‌های سازمانی است.

همچنین، هندریاتی^۲ و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی به بررسی سیستم‌های اطلاعات مدیریت یکپارچه در دانشگاه‌ها پرداختند. این پژوهش بر اهمیت مدیریت و حاکمیت داده‌ها در سیستم‌های اطلاعاتی تأکید کرد و نشان داد که طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های اطلاعات

¹ Yas

² Hendriyati

مدیریت می تواند به بهبود فرآیندهای تصمیم‌گیری و افزایش بهره‌وری کمک کند. پژوهش‌های هندریاتی و همکاران بیشتر بر جنبه‌های فنی و عملیاتی این سیستم‌ها متمرکز بوده و ابعاد حقوقی انتقال داده را به صورت عمیق مورد بررسی قرار نداده است. این پژوهش گرچه به بهبود فرآیندهای تصمیم‌گیری و افزایش بهره‌وری از طریق سیستم‌های اطلاعات مدیریت اشاره کرده، اما نتوانسته است چهارچوب حقوقی مشخصی برای انتقال داده بین سیستم‌های مختلف ارائه دهد. به عبارت دیگر، درحالی که این پژوهش مزایای سیستم‌های یکپارچه اطلاعاتی را برجسته می‌کند، اما از تحلیل چالش‌های حقوقی ناشی از انتقال داده بین این سیستم‌ها غافل مانده است.

طاهر دوست^۱ (۲۰۲۲) با ارائه مروری جامع، چهارچوب‌های امنیت سایبری و استانداردهای امنیت اطلاعات را به طور نظام‌مند دسته‌بندی و تحلیل کرده است. این پژوهش مبنایی برای درک ابزارهای فنی لازم برای محافظت از یکپارچگی و محرمانگی داده‌ها در سیستم‌های اطلاعات مدیریت فراهم می‌کند.

مبانی حقوقی انتقال داده، به‌ویژه در بستر فرامرزی، توسط مقررات و قوانین مختلفی شکل گرفته است. در این زمینه، مقررات عمومی حفاظت از داده‌ها^۲ اتحادیه اروپا به‌عنوان استاندارد جهانی مطرح شده است. رین‌گارت و تیلور^۳ (۲۰۲۰) به این موضوع پرداخته‌اند که چگونه مقررات عمومی حفاظت از داده‌ها با در نظر گرفتن دامنه کاربرد گسترده خود (مبتنی بر مکان اتباع اتحادیه اروپا)، به صورت دوفاکتور به مقررات حفاظت از داده در سطح جهانی تبدیل شده است. این اثر جهانی، مستلزم انطباق سازمان‌ها در سراسر جهان، از جمله در سیستم‌های اطلاعات مدیریت است.

آزرم - دیگل^۴ و همکاران (۲۰۱۵) به‌مرور اشتراک‌گذاری داده‌های بهداشتی در میان سازمان‌های مختلف پرداخته و چالش‌های همکاری، حریم خصوصی و تعامل‌پذیری را برجسته کرده‌اند. این پژوهش نشان می‌دهد که فرآیندهای انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت پیچیده، تنها در صورتی موفق هستند که چهارچوب‌های حکمرانی مناسب برای مدیریت حقوق دسترسی و مالکیت ایجاد شوند.

¹ Taherdoost

² GDPR

³ Ryngaert & Taylor

⁴ Azarm-Daigle

اگرچه پژوهش‌های متعددی در زمینه حقوق مالکیت فکری و سیستم‌های اطلاعات مدیریت انجام شده‌اند، اما اغلب این پژوهش‌ها به چالش‌های عملی پیاده‌سازی سیستم‌های اطلاعاتی و حفاظت از حقوق مالکیت فکری توجه نداشته‌اند. به‌طور ویژه، پژوهش‌های پیشین بیشتر بر جنبه‌های نظری و تأثیرات کلی حقوق مالکیت فکری بر توسعه اقتصادی و فناوری متمرکز بوده‌اند، درحالی‌که چالش‌های مرتبط با انتقال داده و حفاظت از حقوق مالکیت فکری در سیستم‌های اطلاعات مدیریت کمتر مورد بررسی قرار گرفته‌اند. این شکاف تحقیقاتی نشان می‌دهد که نیاز به پژوهش‌های بیشتری در زمینه هم‌افزایی بین حقوق مالکیت فکری و فناوری‌های نوین، به‌ویژه در حوزه سیستم‌های اطلاعات مدیریت، احساس می‌شود. پژوهش حاضر بر چهارچوب‌های حقوقی و تأثیرات آن بر سیستم‌های اطلاعات مدیریت متمرکز است. این پژوهش نه تنها به شناسایی چهارچوب‌های قانونی می‌پردازد، بلکه سعی دارد ابعاد مختلف حقوق مالکیت فکری در سیستم‌های اطلاعات مدیریت را بررسی کرده و راهکارهای عملی برای بهبود فرآیند انتقال داده با حفظ حقوق مالکیت فکری ارائه دهد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی - توسعه‌ای است و به‌دنبال ارائه چهارچوبی حقوقی برای انتقال داده‌ها در سیستم‌های اطلاعات مدیریت می‌باشد. رویکرد اصلی، کیفی است، که به بررسی عمیق مسائل و چالش‌های مرتبط با حقوق مالکیت فکری و انتقال داده‌ها پرداخته است. برای پاسخ به پرسش‌های پژوهش، از روش مرور نظام‌مند متون استفاده شده است و گام‌های آن به ترتیب زیر طی شده‌اند:

تعریف پرسش‌های پژوهش: که برای این پژوهش دو پرسش اصلی مطرح شد:

۱. چهارچوب حقوقی مورد پذیرش برای انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت چگونه است؟

۲. حقوق مالکیت فکری مرتبط با انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت کدام‌اند؟

تعیین معیارهای جستجو: کلیدواژه‌های مرتبط با موضوع پژوهش شامل، حقوق مالکیت معنوی، قوانین مالکیت معنوی، حق مؤلف، انتقال داده، سیستم‌های اطلاعات مدیریت، مالکیت فکری ...، در پایگاه‌های فارسی و (Data Transf, Intellectual Property Rights, (IPR) یا Digital, Management Information Systems (MIS), Data Transmission Information Law یا IT Law بوده است.

این کلیدواژه‌ها در فیلدهای عنوان و کلیدواژه‌های اصلی متون جستجو شدند، و زبان متن انگلیسی و فارسی بوده است.

انتخاب پایگاه‌های اطلاعاتی: پایگاه‌های مختلف برای جستجوی مقالات و متون علمی انتخاب شده‌اند، از جمله: ProQuest, IEEE, ScienceDirect, پایگاه‌های داخلی مانند گنج ایرانداک و ISC.

جستجوی متون: با استفاده از عملگرهای بولی، جستجوهای سیستماتیک (جستجو براساس مرور متون و ارتباط کلیدواژه‌های مقالات) در پایگاه‌های اطلاعاتی انجام شده است تا متون مرتبط با کلیدواژه‌های انتخابی شناسایی شوند، که در این مرحله ۱۳۸ متن اعم از گزارشات علمی طرح‌های پژوهشی، پایان‌نامه، مقاله و کتاب به دست آمد.

انتخاب متون: متون شناسایی شده براساس معیارهای انتخابی مورد بررسی قرار گرفت، که معیارها عبارت بودند از: ۱. حداقل ۲ مورد از کلیدواژه‌های مورد جستجو جزو کلیدواژه‌های اصلی مقالات باشند، ۲. حداقل یکی از کلیدواژه‌ها در عنوان مقاله موجود باشد، ۳. مقاله به زبان فارسی یا انگلیسی باشد. به این ترتیب که ابتدا چکیده متون مورد بررسی قرار گرفت که تا چه حد به پژوهش حاضر مرتبط است که در این مرحله ۷۲ مورد از متون حذف شدند؛ سپس متن کامل متون مورد بررسی قرار گرفت که در این مرحله نیز ۴۳ مورد از متون حذف شدند و ۲۳ متن اصلی که شامل کتاب‌ها، گزارش‌ها و مقالات بودند، انتخاب شدند، و مورد بررسی قرار گرفتند که در جدول‌های (۱ و ۲) مهم‌ترین آن‌ها که اشاره به کلیدواژه‌ها را به صورت مستقیم داشتند ارائه شده‌اند.

تحلیل متون: متون انتخاب شده به دقت توسط محقق تحلیل شده و یافته‌ها در جدول‌های مربوطه سازماندهی شدند. ابعاد مختلف حقوق مالکیت فکری و چهارچوب حقوقی انتقال داده از تحلیل‌ها استخراج گردید.

تجزیه و تحلیل داده‌ها: یافته‌ها به صورت کیفی تجزیه و تحلیل شده و به شناسایی ابعاد حقوقی و مالکیت فکری پرداخته شد؛ برای تجزیه و تحلیل متون از روش تحلیل محتوای تلخیصی استفاده شده است، که در آن متون دو مرحله تقلیل شده و مؤلفه‌های نهایی براساس این تقلیل‌ها به دست می‌آیند، تقلیل اول شامل حذف زواید متون و استخراج مفاهیم اولیه اصلی است و تقلیل دوم شامل ادغام و هم‌سنخ سازی مفاهیم اولیه براساس اهداف پژوهش بوده است.

کدگذاری و تقلیل‌ها علاوه بر نویسندگان توسط متخصصی دیگر برای اطمینان از پایایی

یافته‌ها تکرار شدند و میزان توافق بین کدگذاری محاسبه شد، میزان توافق کدگذاری با استفاده از آلفای کریپندورف برابر عدد $0/88$ به دست آمد که این نشان‌دهنده توافق بالا بین کدگذاران است.

یافته‌ها

پرسش اول پژوهش، «چهارچوب حقوقی مورد پذیرش ممکن برای انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت چگونه است؟»
برای پاسخگویی به این پرسش از مرور نظام‌مند متون استفاده شده است، و نتیجه تحلیل‌ها در جدول (۱) آمده است.

جدول ۱. چهارچوب حقوقی انتقال داده براساس مرور نظام‌مند متون

متن	مؤلفه موجود در متن (مفهوم اولیه)	چهارچوب استخراج شده (مؤلفه نهایی)
Ryngaert & Taylor (2020); Giakoumopoulos et al. (2018)	قوانینی مثل قوانین اتحادیه اروپا، حفاظت از حریم خصوصی افراد و محدودیت‌های دسترسی به اطلاعات شخصی را تضمین می‌کنند.	قوانین حفاظت از حریم خصوصی
Ross et al. (2019); Taherdoost (2022)	استانداردهای NIST برای امنیت سایبری در ایالات متحده، قوانینی که انتقال ایمن و محرمانه اطلاعات را الزامی می‌کنند.	قوانین امنیت داده‌ها
Azarm-Daigle et al. (2015); Vydiswaran et al. (2019)	قوانین مربوط به تبادل داده‌ها در حوزه بهداشت و درمان، اصولاً قوانینی هستند که شرایط و محدودیت‌های اشتراک‌گذاری داده‌ها بین سازمان‌ها را مشخص می‌کنند.	قوانین اشتراک‌گذاری داده‌ها
Seidman (1986); Kuner (2013)	محدودیت‌های قانونی در انتقال داده‌های شهروندان به سایر کشورها.	قوانین انتقال داده‌ها به سایر کشورها
Diakopoulos (2016); Diakopoulos (2015)	بخشی از قوانین هستند که تعیین می‌کنند چه کسی در قبال نقض قوانین انتقال داده و امنیت اطلاعات مسئول است.	قوانین پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری

براساس داده‌های به‌دست‌آمده از مرور سیستماتیک متون مرتبط، چهارچوب حقوقی مورد

پذیرش برای انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت، دارای پنج بُعد اصلی است که عبارت‌اند از؛ قوانین حفاظت از حریم خصوصی، قوانین امنیت داده‌ها، قوانین اشتراک‌گذاری داده‌ها، قوانین انتقال داده‌ها به سایر کشورها، قوانین پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری؛ که باید به‌عنوان چهارچوب اصلی انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت‌ها مدنظر قرار گیرند.

پرسش دوم پژوهش «حقوق مالکیت فکری مرتبط با انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت کدام‌اند؟»

برای پاسخ‌گویی به این پرسش از مرور نظام‌مند متون با همان فرآیند مندرج در پرسش اول، استفاده شده است با این تفاوت که کلیدواژه مالکیت فکری و انتقال داده و سیستم اطلاعات مدیریت کلیدواژه‌های اصلی بودند و نتایج به‌دست‌آمده در جدول (۲) ارائه شده‌اند.

جدول ۲. چهارچوب حقوق مالکیت فکری مرتبط با انتقال داده سیستم‌های اطلاعات مدیریت

متن	مؤلفه موجود در متن (مفهوم اولیه)	مؤلفه استخراج شده (مؤلفه نهایی)
O'Sullivan (2000); Leaffer (2019); Fiesler et al. (2015, February)	حفاظت از حقوق مالکیت معنوی داده‌ها، نرم‌افزارها و مستندات مرتبط با سیستم‌های اطلاعاتی، شامل قوانینی مثل قوانین کپی‌رایت ملی و بین‌المللی مانند قانون کپی‌رایت آمریکا و کنوانسیون برن است	حق تکثیر
Ailia, Thakur et al. (2022); Benjamins et al. (2023); Czarnacka-Chrobot (2009)	حفاظت از اختراعات و نوآوری‌های فنی در طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های اطلاعاتی دارای اهمیت است.	حق اختراع
In (2002); Locke (2017); Krob (2015); Ginsburg et al. (2001)	حفاظت از نام‌ها، علائم و نشان‌های تجاری مرتبط با سیستم‌های اطلاعاتی موجب میل آن‌ها به انتقال داده‌ها می‌شود.	حق عنوان تجاری
Jensen et al. (2021)	قوانین ثبت طرح در سطح ملی مانند قانون طرح‌های صنعتی انگلستان به حفاظت از طرح‌ها و ظاهر سیستم‌های اطلاعاتی تأکید دارند.	حق طراحی
Ettredge et al. (2018)	قوانین محافظت از اسرار تجاری در سطح ملی مانند قانون اسرار تجاری آمریکا از قوانین مالکیت فکری هستند.	اسرار تجاری

براساس داده‌های به‌دست‌آمده ۵ مؤلفه شامل؛ حق تکثیر (این حق به محافظت از حقوق مالکیت معنوی داده‌ها، نرم‌افزارها و مستندات مرتبط با سیستم‌های اطلاعاتی اشاره دارد. قوانین کپی‌رایت ملی و بین‌المللی همچون قانون کپی‌رایت آمریکا و کنوانسیون برن^۱ در این حوزه نقش مهمی ایفا می‌کنند)، حق اختراع (این حق به حفاظت از اختراعات و نوآوری‌های فنی در طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌های اطلاعاتی اشاره دارد. ثبت اختراعات در این زمینه می‌تواند به حمایت از سرمایه‌گذاری‌های انجام‌شده در توسعه فناوری‌های نوین کمک کند)، حق عنوان تجاری (حفاظت از نام‌ها، علائم و نشان‌های تجاری مرتبط با سیستم‌های اطلاعاتی می‌تواند به افزایش انگیزه برای انتقال داده‌ها و ارائه خدمات نوآورانه منجر شود، حق طراحی، قوانین ثبت طرح در سطح ملی مانند قانون طرح‌های صنعتی انگلستان به حفاظت از طرح‌ها و ظاهر سیستم‌های اطلاعاتی توجه دارند؛ و اسرار تجاری (قوانین مرتبط با اسرار تجاری نیز به‌عنوان مؤلفه‌ای اصلی در حوزه مالکیت فکری سیستم‌های اطلاعات مدیریت می‌باشد. این قوانین به محافظت از اطلاعات راهبردی و فنی موجود در سیستم‌های اطلاعاتی توجه دارند)، شناسایی شدند.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف شناسایی چهارچوب حقوقی مناسب برای انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت و بررسی حقوق مالکیت فکری مرتبط، از روش مرور نظام‌مند متون استفاده کرده است. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که چهارچوب حقوقی انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت از پنج بُعد کلیدی تشکیل شده است: قوانین حفاظت از حریم خصوصی، قوانین امنیت داده‌ها، قوانین اشتراک‌گذاری داده‌ها، قوانین انتقال داده به سایر کشورها، و قوانین پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری. این یافته‌ها در ابعاد مختلف و به تفکیک هریک از آن‌ها با نتایج پژوهش‌های پیشین مانند یاس و همکاران (۲۰۲۴) که بر اهمیت چهارچوب‌های قانونی در امنیت اطلاعات تأکید داشتند، از این بُعد که یکی از مؤلفه‌های اصلی به‌دست‌آمده در این پژوهش امنیت انتقال داده‌هاست، همسو است. البته پژوهش حاضر با ارائه تحلیل جامع‌تر و نظام‌مندتر، گامی فراتر نهاده و چهارچوبی عملیاتی برای سازمان‌ها ارائه می‌دهد.

¹ Berne Convention

در حوزه حقوق مالکیت فکری، پژوهش پنج مؤلفه اصلی را شناسایی کرده است: حق تکثیر، حق اختراع، حق عنوان تجاری، حق طراحی، و اسرار تجاری. شناسایی این مؤلفه‌ها نشان می‌دهد که داده‌ها و سیستم‌های اطلاعاتی در سیستم‌های اطلاعات مدیریت می‌توانند هم‌زمان تحت شمول چندین رژیم حقوقی مختلف قرار گیرند. برای نمونه، نرم‌افزار اختصاصی توسعه‌یافته‌ای برای سیستم‌های اطلاعات مدیریت ممکن است مشمول حق تکثیر باشد، الگوریتمی نوآورانه در قلب آن قابل ثبت به‌عنوان اختراع باشد، رابط کاربری آن تحت حمایت حق طراحی قرار گیرد، و داده‌های پردازش‌شده در آن به‌عنوان اسرار تجاری محافظت شوند. این چندگانگی، هم‌چالشی برای مدیریت ریسک حقوقی ایجاد می‌کند و هم فرصتی برای حداکثرسازی ارزش دارایی‌های فکری سازمان است. این یافته‌ها تا حدی با نتایج سهیلی و خاصه (۱۴۰۳) که ساختار مفهومی حقوق مالکیت فکری در ایران را بررسی کرده بودند، هم‌خوانی دارد چراکه سهیلی و خاصه نیز در پژوهش خود حقوق مالکیت فکری را به‌عنوان یکی از حقوق اساسی مورد بررسی قرار داده و مؤلفه‌های مرتبط با آن‌ها را از منظر علم‌سنجی مطالعه کرده‌اند.

یافته‌های پژوهش حاضر بر مؤلفه‌های حقوق مالکیت فکری انتقال داده در سیستم‌های مدیریت اطلاعات اشاره دارد، که با یافته‌های پژوهش‌هایی همچون آیلیا^۱ و همکاران (۲۰۲۲) و اُسالیوان^۲ (۲۰۰۰) مطابقت دارد؛ همچنین مؤلفه‌های مختلف مالکیت فکری را که به سیستم‌های اطلاعات مدیریت مرتبط است، شناسایی می‌کند، از جمله حق تکثیر، حق اختراع، حق نام تجاری، حق طراحی و اسرار تجاری. این مؤلفه‌ها با مؤلفه‌هایی که در پژوهش‌های قبلی همچون بنجامین^۳ و همکاران (۲۰۲۳) شناسایی شده‌اند، همسو هستند، و این مثل بر نیاز به اقدامات امنیتی و سازمانی برای محافظت از مالکیت فکری تأکید می‌کند، که با توصیه‌های پژوهش‌های قبلی همچون اتردج^۴ و همکاران (۲۰۱۸) مطابقت دارد. همچنین اگرچه پژوهش‌هایی مانند رجبی (۱۴۰۴) به بررسی حقوق پایگاه‌های اطلاعاتی پرداخته‌اند، اما هیچ‌یک چهارچوبی جامع برای انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت ارائه نکرده‌اند. درحالی‌که پژوهش هندریاتی و همکاران (۲۰۲۲) بر اهمیت مدیریت و حاکمیت داده در

¹ Ailia

² O'Sullivan

³ Benjamins

⁴ Ettredge

سیستم‌های اطلاعاتی تأکید داشتند، به ابعاد حقوقی این موضوع نپرداخته بودند. پژوهش حاضر با پر کردن این شکاف دانشی، هم به مباحث نظری حوزه حقوق فناوری اطلاعات غنا بخشیده و هم راهکارهای عملی برای سازمان‌ها ارائه می‌دهد.

به نظر می‌رسد که نیاز به تدوین قوانین جامع‌تر، افزایش آگاهی مدیران و متخصصان، و بهبود زیرساخت‌های فنی برای اجرای مؤثر این قوانین احساس می‌شود. همچنین، تأکید بر اهمیت همکاری بین سازمان‌ها و نهادهای قانونی برای تسهیل انتقال داده‌ها با حفظ حقوق مالکیت فکری و ارتقاء نوآوری و بهره‌وری در سازمان‌ها می‌تواند ضروری باشد. از این‌رو پیشنهادها کاربردی حاصل از پژوهش جهت بهره‌برداری ذی‌نفعان (مدیران، کارکنان، متخصصان فناوری اطلاعات، قانون‌گذاران و کاربران) پژوهش حاضر به شرح زیر ارائه می‌شود:

۱. سازمان‌ها چهارچوب جامع مالکیت فکری را برای سیستم‌های اطلاعات مدیریت خود ایجاد و اجرا کنند.

۲. سازمان‌ها به‌طور منظم به کارکنان خود در مورد اهمیت مالکیت فکری، نحوه محافظت از داده‌ها و رعایت قوانین و مقررات مربوط به حریم خصوصی داده‌ها آموزش ارائه دهند.

۳. چهارچوب‌های عملیاتی و ابزارهای کاربردی برای مدیریت مالکیت فکری در پروژه‌های توسعه سیستم‌های اطلاعات مدیریت طراحی و پیاده‌سازی شوند.

به‌طورکلی از منظر نظری، این پژوهش با ترکیب دو حوزه حقوق فناوری اطلاعات و سیستم‌های اطلاعات مدیریت، چهارچوبی میان‌رشته‌ای ارائه می‌دهد که می‌تواند مبنایی برای پژوهش‌های آینده در این حوزه باشد. از منظر عملی، یافته‌های این پژوهش می‌تواند به سازمان‌ها در موارد زیر کمک کند: طراحی سیاست‌های انتقال داده با رعایت الزامات حقوقی، کاهش ریسک‌های قانونی ناشی از انتقال داده، بهبود امنیت و حریم خصوصی داده‌ها در فرآیندهای سازمانی، مدیریت بهتر حقوق مالکیت فکری مرتبط با داده‌ها و سیستم‌های اطلاعاتی.

این پژوهش با برخی محدودیت‌ها همراه بوده است. اولاً، تحلیل‌ها عمدتاً براساس متون منتشرشده در پایگاه‌های علمی معتبر بوده و ممکن است برخی اسناد حقوقی مهم را دربرنگرفته باشد. ثانیاً، به دلیل تنوع قوانین در کشورهای مختلف، تعمیم‌پذیری یافته‌ها ممکن است با چالش‌هایی همراه باشد.

این پژوهش با شناسایی ابعاد مختلف چهارچوب حقوقی انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت و تحلیل حقوق مالکیت فکری مرتبط، گامی مهم در جهت نظام‌مندسازی مباحث حقوقی این حوزه برداشته است. یافته‌ها نشان می‌دهد که سازمان‌ها برای مدیریت مؤثر انتقال داده‌ها نیازمند توجه هم‌زمان به ابعاد حقوقی، امنیتی و فنی هستند. چهارچوب پیشنهادی این پژوهش می‌تواند به‌عنوان راهنمایی برای سازمان‌ها و سیاست‌گذاران در طراحی نظام‌های حقوقی مناسب برای عصر دیجیتال مورد استفاده قرار گیرد. با توجه به تحولات سریع فناوری‌های دیجیتال، به‌روزرسانی مستمر این چهارچوب و انطباق آن با شرایط متغیر محیطی ضروری به نظر می‌رسد.

به نظر می‌رسد که مدیریت مؤثر انتقال داده در سیستم‌های اطلاعات مدیریت بدون در نظرگیری هم‌زمان ابعاد حقوقی، امنیتی و فنی ناممکن است. یک چهارچوب حقوقی قدرتمند بدون پشتیبانی کنترل‌های امنیتی قوی (مانند رمزنگاری و مدیریت دسترسی) کارآمد نخواهد بود و پیاده‌سازی فناوری‌های پیشرفته نیز بدون پایبندی به الزامات قانونی (مانند GDPR یا قوانین محلی) می‌تواند سازمان را با جریمه‌های سنگین و خدشه به اعتبار مواجه کند. بنابراین، گفت‌وگوی مستمر بین واحدهای حقوقی، فناوری اطلاعات و امنیت سایبری در سازمان یک ضرورت است.

چهارچوب پیشنهادی این پژوهش می‌تواند به‌عنوان نقشه راه اولیه‌ای برای سازمان‌ها و سیاست‌گذاران عمل کند. برای سازمان‌ها، این چهارچوب ابزاری برای ارزیابی شکاف‌های موجود در سیاست‌ها و رویه‌های فعلی انتقال داده و مالکیت فکری فراهم می‌کند. برای قانون‌گذاران، این پژوهش بر لزوم تدوین قوانین هماهنگ، شفاف و انعطاف‌پذیر که هم از نوآوری حمایت کند و هم از حقوق ذی‌نفعان محافظت نماید، تأکید می‌ورزد.

قدردانی

این مقاله فاقد حمایت مالی بوده است، اما وظیفه خود می‌دانم از داوران، سردبیر، کارشناسان و ویراستاران نشریه به جهت همراهی و حمایتشان در مسیر بهبود این نوشته صمیمانه قدرانی نمایم.

تضاد منافع

مقاله تضاد منافی وجود ندارد.

منابع

- پیلوار، رحیم (۱۴۰۰). پیشینه‌شناسی حقوق مالکیت فکری ایران. *حقوق اسلامی*، ۱۸(۷۰)، ۱۱۱-۱۴۲.
- رجبی، عبدالله (۱۴۰۴). مطالعه تطبیقی حمایت حقوق مالکیت فکری از پایگاه داده. *حقوق مالکیت فکری کشورهای اسـلامی*، ۱(۱)، ۹۷-۷۶. doi: 10.22091/diplic.2024.10127.1003
- حاجی محمد، انسیه، عطاشنه، منصور، و عسگرخانی، ابومحمد (۱۴۰۱). بررسی راه‌های نقش حقوق مالکیت فکری در توسعه اقتصادی. *جامعه‌شناسی سیاسی ایران*، ۵(۸)، ۶۲۹.
- زاهدی، مهدی، و چاوشی لاهرد، ابراهیم (۱۴۰۱). بررسی تطبیقی اصل تعداد محدود در حقوق مالکیت فکری. *حقوق تطبیقی*، ۱۳(۲)، ۵۵۳-۵۷۵.
- سلیمانی پورلک، مرتضی، کلانتری، کیومرث، و نصیری لاریمی، رضا (۱۴۰۱). مبانی نظری و فقهی حمایت از حقوق مالکیت فکری. *پژوهش‌های سیاسی و بین‌المللی*، ۱۳(۵۲)، ۲۱-۱.
- سهیلی، فرامرز، و خاصه، علی‌اکبر (۱۴۰۳). تحلیلی بر پژوهش‌های حقوق مالکیت فکری در مؤسسه استنادی و پایش علم و فناوری جهان اسلام: مطالعه هم‌رخدادی واژگان. *پژوهش‌نامه علم‌سنجی*، ۱۱(۲)، ۲۰۶-۱۸۱. doi: 10.22070/rsci.2025.19701.1762
- شریفی، مرتضی، معتدل، محمدرضا، طلوعی، عباس، و سهرابی، طهمورث (۱۴۰۰). ارائه مدل مفهومی بهره‌وری سیستم اطلاعات مدیریت منابع انسانی ناجا. *مدیریت منابع در نیروی انتظامی*، ۹(۲)، ۳۱-۶۴.

References

- Ailia, M. J., Thakur, N., Abdul-Ghafar, J., Jung, C. K., Yim, K., & Chong, Y. (2022). Current trend of artificial intelligence patents in digital pathology: A systematic evaluation of the patent landscape. *Cancers*, 14(10), 2400. <https://doi.org/10.3390/cancers14102400>
- Azarm-Daigle, M., Kuziemsy, C., & Peyton, L. (2015). A review of cross organizational healthcare data sharing. *Procedia Computer Science*, 63, 425-432.
- Benjamins, S., Dhunoo, P., Görög, M., & Mesko, B. (2023). Forecasting artificial intelligence trends in health care: Systematic international patent analysis. *JMIR AI*, 2(1), e47283. <https://doi.org/10.2196/47283>

- Czarnacka-Chrobot, B. (2009). Standardization of software size measurement. In *Internet – technical development and applications* (pp. 149–156). Springer Berlin Heidelberg.
- Diakopoulos, N. (2015). Accountability in algorithmic decision-making: A view from computational journalism. *Queue*, 13(9), 126–149.
- Diakopoulos, N. (2016). Accountability in algorithmic decision making. *Communications of the ACM*, 59(2), 56–62. <https://doi.org/10.1145/2844110>
- European Data Protection Board (EDPB). (2016). *Guidelines on the right to data portability*. https://gdprhub.eu/Article_20_GDPR
- Ettredge, M., Guo, F., & Li, Y. (2018). Trade secrets and cyber security breaches. *Journal of Accounting and Public Policy*, 37(6), 564–585. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2018.10.006>
- Fiesler, C., Feuston, J. L., & Bruckman, A. S. (2015, February). Understanding copyright law in online creative communities. In *Proceedings of the 18th ACM conference on computer supported cooperative work & social computing* (pp. 116–129).
- Fritsch, L., & Abie, H. (2008). Towards a research road map for the management of privacy risks in information systems. In *SICHERHEIT 2008 – Sicherheit, Schutz und Zuverlässigkeit. Beiträge der 4. Jahrestagung des Fachbereichs Sicherheit der Gesellschaft für Informatik e.V. (GI)* (pp. 1–15). Gesellschaft für Informatik e.V.
- Giakoumopoulos, C., Buttarelli, G., & O’Flaherty, M. (2018). *Handbook on European data protection law 2018*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2811/58814>
- Ginsburg, J. C., Litman, J., & Kevlin, M. L. (2001). *Trademark and unfair competition law: Cases and materials* (p. 689). Foundation Press.
- Gupta, M., Sharman, R., Walp, J., & Mulgund, P. (Eds.). (2017). *Information technology risk management and compliance in modern organizations*. IGI Global.
- Haj Mohammad, A., Atashaneh, M., & Asgar Khani, A. (2022). Investigating the role of intellectual property rights in economic development. *Iranian Political Sociology*, 5(8), 629. [In Persian]
- Hendriyati, P., Agustin, F., Rahardja, U., & Ramadhan, T. (2022). Management information systems on integrated student and lecturer data. *Aptisi Transactions on Management (ATM)*, 6(1), 1–9. <https://doi.org/10.33050/atm.v6i1.1527>
- Hussain, A. (2021). Intellectual property rights. *International Journal of Creative Research Thoughts*, 9(1), 3213–3215. <https://ijcrt.org/papers/IJCRT2101395.pdf>
- In, S. (2002). Death of a trademark: Genericide in the digital age. *Review of Litigation*, 21, 159.
- Jensen, T. E., Birkbak, A., Madsen, A. K., & Munk, A. K. (2021). Participatory data design: Acting in a digital world. In *Making &*

- doing: Activating STS through knowledge expression and travel* (pp. 117–136). MIT Press.
- Krob, N. J. (2015). Protecting business in the digital age: A new perspective on trademark law and keyword advertising. *Drake Law Review*, 63, 947.
- Kuner, C. (2013). *Transborder data flows and data privacy law*. Oxford University Press.
- Leaffer, M. A. (2019). *Understanding copyright law*. Carolina Academic Press.
- Locke, S. D. (2017). Trade dress in the age of e-commerce: The challenge of protecting the "look and feel" of websites and mobile apps. *Albany Law Journal of Science & Technology*, 27, 213.
- Nicho, M., & Cusack, B. (2007, January). A metrics generation model for measuring the control objectives of information systems audit. In *2007 40th Annual Hawaii International Conference on System Sciences (HICSS'07)* (pp. 235c–235c). IEEE. <https://doi.org/10.1109/HICSS.2007.326>
- O'Sullivan, M. J. (2000). International copyright: Protection for copyright holders in the Internet age. *New York International Law Review*, 13(1), 1.
- Padrão, P., Ribeiro, M. I., & Lopes, I. (2023, May). Implementation of the General Regulation on Data Protection – In the Intermunicipal Community of Douro, Portugal. In *International conference on management, tourism and technologies* (pp. 360–367). Springer Nature Switzerland. https://doi.org/10.1007/978-3-031-44131-8_35
- Peslak, A. R. (2006). Privacy primer: An ethical review in an information systems and technology curriculum. *Information Systems Education Journal*, 4(83). <http://isedj.org/4/83/>
- Pilvar, R. (2021). Historical background of intellectual property rights in Iran. *Islamic Law*, 18(70), 111–142. [In Persian]
- Rajabi, A. (2023). A comparative study of intellectual property rights protection for databases. *Intellectual Property Rights in Islamic Countries*, 1(1), 76–97. <https://doi.org/10.22091/diplic.2024.10127.1003> [In Persian]
- Ross, R., Pillitteri, V., Dempsey, K., Riddle, M., & Guissanie, G. (2019). *Protecting controlled unclassified information in nonfederal systems and organizations* (NIST Special Publication 800-171 Rev. 2 [Draft]). National Institute of Standards and Technology.
- Ryngaert, C., & Taylor, M. (2020). The GDPR as global data protection regulation? *American Journal of International Law*, 114(2), 341–345. <https://doi.org/10.1017/aju.2020.17>
- Seidman, D. R. (1986). Transborder data flow: Regulation of international information flow and the Brazilian example. *Journal of Law & Technology*, 1, 31.

- Sharifi, M., Motadel, M. R., Tolouei, A., & Sohrabi, T. (2021). Presenting a conceptual model for the productivity of human resource management information system in NAJA. *Resource Management in Police*, 9(2), 31–64. [In Persian]
- Soheili, F., & Khaseh, A. A. (2024). An analysis of intellectual property rights research at the Islamic World Science Citation Center: A co-word study. *Scientometrics Research Journal*. Advance online publication. <https://doi.org/10.22070/rsci.2025.19701.1762> [In Persian]
- Soleimani Poulak, M., Kalantari, K., & Nasiri Larimi, R. (2022). Theoretical and jurisprudential foundations of intellectual property rights protection. *Political and International Research*, 13(52), 1–21. [In Persian]
- Taherdoost, H. (2022). Understanding cybersecurity frameworks and information security standards—A review and comprehensive overview. *Electronics*, 11(14), 2181. <https://doi.org/10.3390/electronics11142181>
- Taghizadeh, E. (2022). Investigating the impact of project management information systems on the success of mass construction projects using structural equations. *Civil Engineering and Project Journal*, 4(6), 33–46. [In Persian]
- Vydiswaran, V. V., Zhang, Y., Wang, Y., & Xu, H. (2019). Special issue of BMC medical informatics and decision making on health natural language processing. *BMC Medical Informatics and Decision Making*, 19(Suppl 4), 147. <https://doi.org/10.1186/s12911-019-0839-3>
- Yas, N., Elyat, M. N. I., Saeed, M., Shwede, F., & Lootah, S. (2024). The impact of intellectual property rights and the work environment on information security in the United Arab Emirates. *Kurdish Studies*, 12(1), 3931–3948.
- Zahedi, M., & Chavoshi Lahrodi, E. (2022). A comparative study of the limited number principle in intellectual property rights. *Comparative Law*, 13(2), 553–575. [In Persian]